



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 40. De h[a]ereticis imp[o]enitentibus, p[o]enitentibus & relapsis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

les enim, inquit, multum est negotium illumina-
tum & promotum. Idque ob varias causas. Pri-
mam, quia idem illi dogmatista si vere conuertan-
tur, & deceptis publicis, multos eorum facile conuertet.
Ad hoc, cum melius intelligant errores & fraudes
deceptorum, quas ipsi docuerunt, comodus vel seri-
bendo, vel eloquendo eas refutant. Postremo, quo-
niam dogmatista vere conuersi, & publice peniten-
tes sunt, veluti lupidu penitentia & humilitatis
speculum, in quod peccatores intuentes & conuer-
tuntur, & in officio continentur.

Hoc verbo tum precipue obseruandum esset cu
Heresiarcha magna auctoritatis, doctrinae, aut di-
gnitatis foret, & quae facile speratur sua auctoritate
multos conuersurus.

Præterea, si paulo diligentius inspiciamus serie
textus in cap. ad abolendam. de heret. exequare vi-
detur Pontifex, eos qui docent, & credunt hereses,
ibi: Aliter sentire, aut docere non metuit. Et po-
stea subditur clausula generalis. Nisi continuo post
deprehensionem erroris, ad fidei catholice unita-
tem sponte recurrere, & errorem suum ad arbi-
trium episcopi regionis illius publicè consen-
serint abiurare, & satisfactionem congruam exhi-
bere. Cui plane textui non potest commodè assigna-
ri responsio.

Et hanc sententiam de recipiendis Heresiarchis
seu dogmatistis apertissime proficitur Emericus
infra pa. 3. nu. 136. & nu. 137. & 188. ubi eum
qui prædicauit hereses admittit ad abiurationem.
Et Berengarium, quem constat fuisse Heresiarcham
ante aliquot secula conuerti uolentem, receptis fuis-
se ad gremium Ecclesie scimus. c. Ego Berengarius,
de consec. dist. 2. de quo dixi plura supra in hac. 2.
par. super q. 6.

Itē hac sententia de recipiendis Heresiarchis co-
uerti uolentibus, tunc maxime locū habere possit,
cum Heresiarcha sponte, non inquisit, nec nomina-
tim citari aut uocari accederent ad confitendū pec-
catum suum, & misericordiam implorandam: tunc
enim facilius eis parcendum crederem: cum mitius
semper agi debeat cum sponte uenientibus et confes-
sis, quam cum accusatis, & conuictis. glossa in c. de
hoc. de simonia.

Non obstant rationes in contrariū adducte, qui-
bus vno verbo possumus satisfacere dicentes, in re-
bus magnis qualis est hec, in qua hominis uita uerti-
tur, nihil esse facile statuendum, quod non sit iure
cautū: nullo autem iure pontificio sancitum est, dog-
matistas relinquēdos esse curiæ seculari, immo que
nos paulo antea commemorauimus cōtrariū docēt.

Item leges ciuiles, quibus huiusmodi homines ul-
timo supplicio affici iubentur. leg. quicūque. c. de he-
ret. leg. eum qui seruum. c. de apostatis. l. si. c. de lu-
dais. leg. 2. c. ne sacrum baptis. iteretur. nunc in hoc
crimine quod mere ecclesiasticum est, locū non ha-
bent: nam tunc demum illis utendum est, cum è so-
ro ecclesiastico fuerint pulsi bi scelerati.

Tametsi autem hæc ita se habeant in recipiendis
Heresiarchis prudētissimi esse debent inquisitores:
solēt enim maiori ex parte fictæ & fraudulētæ esse
horum conuersiones, quos postquam semel excoca-
uit Satan, & inanis gloriæ, quam potissimum huius

Prudētia ad-
hibenda in re-
cipiendis heresi-
archis.

A modi hominum genus affectat, stimulis agitatur:
ideo plerumq; resipiscere puro corde simulant, ut
incepto errore perseverent, & amplius decipiant.
Cui uero ad gremiū Ecclesie recepti fuerint, gra-
uissima penitentia sunt illis iniungēda, nec mitiga-
da, nisi post longum tempus, & post manifestissimam
veram penitentiam, conuersionis, & humilitatis si-
gna ut eleganter indicat præcitatū cōcilium Biter.

Illos autem Heresiarchas ego nullo pacto inci-
piendos: purarem, qui post longum tempus, frequen-
tesque admonitiones & cohortationes, uix conuerti
posse uidentur, & maxime inflati tempore, quo tra-
dendi sunt curiæ seculari: hos enim metus mortis
potius quam studium ueritatis ad perendam mi-
sericordiam uidetur inducere.

In quo illis omnino indulgendum censerem, qui
præceptis, conminationibus, pœnis, pœniis, pro-
missionibus iuratis, aut alijs similibus modis, con-
turbati, aliquem seu aliquos a ceteris seu cogere ad here-
sim contrahendam, uel contractam pertinaciter de-
fendendam. Hi enim grauissimè peccat ut docet Al-
bertinus de agnos. assert. q. 30. num. 60. & propte-
rea merito crederem hos omnino fore tradendos cu-
riæ seculari, & ultimo supplicio plectendos, leg-
eum qui. c. de apostatis, facit leg. 3. c. ne sanctum
baptis. iteretur.

Postremo id mihi maxime probatur, quod docuit
Simancas de erabo. in lit. i. i. 47. nu. 68. & seq. illis
dogmatistis, qui regibus, principibus, regibus, aut fi-
lij's filiabusque regum hereses aut persuaserunt, aut
persuadere conati sunt, nullo modo parcendum esse:
quia cū crimine heresis maiestatis lese delictū con-
iunxerūt: & qui principes deprauare aut corrum-
perē tentat, in totam rempublicam machinatur,
cum ualens futuri sint subditi, quales fuerint
magistratus.

Nec huic sententiæ obstat concilium Biterense
proximè citatum, quoniam receptissimæ est Turispe-
ritorum & uetissima regulas licere in uerba propter
immanitatem facinorum, leges transgredi, & cō-
muniū iuris regulis discedere. Innocentius in c. 1.
de constit. quem ibidem sequitur Hosti. Archidia-
conus in c. qui bona. 17. q. 1. & ceteri longo ordine
relati per Tiraquellum trac. de pœnis temperata, aut
remitten. causa 49. num. 16. & 26.

Q V A E S T I O X L.

De Hæreticis impenitentibus, peni-
tentibus, & relapsis.

S Y M M A R I V M.

- 1 Heretici pertinaces seu impenitentes qui sint.
- 2 Heretici penitentes.
- 3 Heretici relapsi proprie qui dicantur.
- 4 Lapsus in heresim post abiurationem de uer-
benti constat relapsus.
- 5 Et qui lapsus est in heresim aliam ab abiura-
tasi generaliter omnem heresim abiurauit.
- 6 Et qui cum abiurasset ut hereticus, postea here-
ticus fuit.

Quarta.



Vadragesima quaestio est: qui dicuntur heretici impenitentes, & qui heretici penitentes, & qui heretici relapsi, seu relabentes?

1. Ad hanc respondemus, quod illi dicuntur heretici pertinaces, & impenitentes, qui habent eorum quae sunt fidei, errore in mente, & pertinacia in voluntate; sic, quod quavis eis per iudices fidei, ostendatur, quod errant in fide, & mandetur eis per eosdem quod resiliant ab errore; & illum abiurent, & satisfactionem exhibeant competentem, nolunt tamen obtemperare: immo perseverant pertinaciter & contumaciter in errore. Et tales sunt, ut heretici pertinaces, & impenitentes brachio saeculari tradendi, animadversione debita puniendi. Hac patent extra de heret. c. ad abolendam, §. presenti.

2. Heretici vero penitentes dicuntur illi, qui est aliquando habuerunt eorum quae sunt fidei, errorem in mente, & ad tempus, factis, verbo, vel proposito pertinaciam in voluntate; tamen post modum ad se redierunt, & sui miseriam, ac sanioris consilio edocti, ab errore cordis resiliunt, & opere illum abiurarunt, & ad arbitrium Episcopi, & Inquisitoris satisfactionem congruam exhibuerunt. Haec patet eod. tit. de heret. c. ad abolendam §. praesenti allegato.

3. Heretici aut relapsi, seu relabentes illi dicuntur proprie, qui postquam ut heretici penitentes haeresim abiurarunt, & lapsi in haeresim extiterunt: sed per abiurationem surrexerunt: iterum ad haeresim revertuntur, & in haeresi relabuntur. Illi enim postquam plene, & clare constiterit de eorum lapsu: sine audientia quacumque;posito et quod peniteant, & fidem catholica profiteantur, ac eis humiliter petentibus sacramenta. Penitentiae, & Eucharistia concedatur, iux. c. Super eo. extra de heret. li. 6. tradendi sunt tamen ut relapsi, brachio saeculari, animadversione debita puniendi: iux. c. Accusatus. de heret. li. 6.

4. Relapsi aut dicuntur, & consequenter relapsi in tribus casibus. Primus est, quando crimine haeresis plene non probato, quis ut vehementer suspectus haeresi in iudicio abiuravit, si postea in haeresim incidat, quadam iuris fictione iudicatur relapsus: iuxta c. Accusatus. in prin. de heret. li. 6. Secus si abiuravit ut leuiter suspectus: quia tunc si incidat, post, poena relapsorum non punitur.

5. Secundus casus est, quando quis in vna specie haeresis commisit, & generaliter et simpliciter haeresim abiuravit, si post in quancumque specie haeresis incidat, relapsus veraciter iudicatur: iux. c. allegato. Accusatus §. eu vero. Secus si tantum vna haeresis specie abiuravit: tunc, si in alia non abiurata incidat secundum Io. And. relapsus non existit, licet Archid. & Io. Monachus teneant ibi contrarium. quorum opinio est nimium rigorosa, ut videbitur in fin. par. tertiaz, ubi agitur de officij inquisitionis practica. 6. Tertius casus est, quando quis in aliquam haeresim lapsus fuit, quam abiurauerit: si post abiurationem haeticos recipiat, deducat, defendat, visitet, siue associet: ac dona vel munera eis donet, vel mittat, seu fauore eis impendat, qui exulari

non possit, det relapsus merito iudicari, iuxta capitulum allegatum, Accusatus. §. ille quoque. De his plenius infra, cum ageretur de practica.

COMMENT. LXV.

Ad hanc respondemus, quod illi dicuntur heretici pertinaces, & impenitentes. Emericus hac quaestione solum ostendit qui dicantur impenitentes, penitentes, & relapsi: nam quaestione sit cum his agendum, plene ostendit, 3. par. in 9. 10. & 11. modo processum fidei terminandi, ut ipse semet indicat in hac q.

Ac de impenitentibus seu pertinacibus hereticis insignis extra locus in concilio Biterense, c. 17. & in eodem concilio, c. 6. 7. 8. & 9. Agitur copiose Reper. Inquisit. verbo, pertinax. gl. in extrauag. Joan. XXII. incip. cum inter. tit. de verb. sign. verbo, pertinaciter. Canon li. 12. c. 6. de locis theolog. Alfonso, lib. 1. c. 9. de iusta haere. puni. Auctor innotuitus in trac. de forma procedendi contra Inquisitos, de haeresi in rub. De hereticis impenitentibus. Julius Clarus, §. haeresis. ver. & nota. cu alijs seq. Cuius verius trac. de here. nu. 4. Albertus trac. de agno. asser. q. 3. Locutus in opere iudiciali verbo, pena. nu. 8. Simancas de cath. in illi. tit. 48. idem in onehyridio, tit. 30. Ioannes Rojas trac. de haere. p. 2. asser. 45. Zachimus de heret. c. 16. & ibi Capiegus. Tunc rec. in summa de Eccl. li. 1. p. 2. c. 16. Bernardus Comensis in lucerna verbo, p. max. et alijs multis locis.

In his pertinacibus haec regula est obseruanda: dum sunt detinendi, & sepius monendi, ut conuertantur: quod si noluerint penitere, tradendi sunt absque misericordia curiae saeculari.

Sed quo mortis genere sint afficiendi per ministros saeculares, quae sunt nonnulli. Alfonso Castrius, li. 2. c. 12. de iusta haere. puni. par. u referre ait, an gl. adto. reus, vel alio supplicio vita finiat: sed Hostiensis in c. ad abolendam, de here. haeticos comburendos omnino concedit, cui consentiunt Petrus Godofredus in l. 4. c. de here. & Conarinas, li. 2. vari. resol. c. 20. n. 10.

In Julius Clarus, §. haeresis. ver. saias tamē. et uniuersalis resp. Christianae consuetudo, q. Federici lege cantu est, q. incipit: incosuitile. §. 4. ubi ita scriptum est: Praesentis nostrae legis edicto damnatos morte pau. Pararenos, alioque haeticos quocumque; nomine censentur, decernimus quam afficiant: Ut viui in conspectu hominum comburantur, flammarum consili iudicio. hac ibi. Ac viuos etiam comburendos tradunt Simancas de cath. in illi. tit. 48. nu. 9. & Io. Rojas trac. de here. p. 2. asser. 46.

Sed cum viui cremantur, hoc est omnino precipiendum, ut lingua eorum alligetur, & impios obstruatur, nec se libere loqui possint, audientes impijs blasphemijs offendant.

Quot autem modis impenitentia, aut pertinacia detegatur, multi docent, quos retuli supra hac parte super q. 22. atque haec de impenitentibus quantum ad hunc locum spectat: nam cetera, par. 3. dicenda sunt.

b Heretici vero penitentes dicuntur illi &c.] Ex cognitione impenitentium penitentes facile intelliguntur: hi et dicuntur conuersi, redeuntes, reconciliati, resipiscentes, & similibus appellationibus, de his Reper. Inqui. verbo, redies. copiose Grilladus trac. de here. q. 5. & auctor innotuitus trac. de forma proce-

De hereticis impenitentibus, qui scripserint.

Quo mortis genere afficiendi haetici traditi curiae saeculari.

Viui comburendi haetici.

penitentes dicantur.

procedendi contra Inquisitos de heresi in rubrica. A
De hereticis redeuntibus, & conuersis. & Simacas
de cath. insti. titu. 43. idem in euchyradio tit. 58. ple
ne Guido Fulcodius in consultationibus ad Inquisi
tores. q. 15. c. 19. 20. 21. & 22. Iulius Clarus. §. he
ret. ver. scias tamē. Alfonso Castus. li. 3. c. 21.
& 22. de iusta here. punitione. Ioanes Roias tract.
de heret. par. 2. asser. 16. Zachimus de here. c. 20.
& alij varijs locis. de his redeuntib. ac penitentis
eorū insignia extāt decreta in cōcilio Tholosano. c.
9. 10. & 11. et in cōcilio Narbonensi. c. 3. 4. 5. 6. 7.
& 8. & in cōcilio Biterrensi. c. 5. et 26. et alibi sepe.
Redeunt ab heresi qualiter olim recipereuntur,
& punirentur, luculenter explicat concilium A ga B
thense circa tempora Celestini Papae I. celebratū,
c. 60. quod gratia breuitatis omitto, id tamen suo lo
co, & tempore multum iuuare potest.

Duplex re
deuntium ge
nus.

Horum redeuntium duplex potissimum est genus,
quidam a. sponte veniunt, aut intra tempus gratie,
non citati aut vocati nominatim, nec specialiter in
quisiti: alij vero redeunt post deprehensionē, citatio
nē, et Inquisitionē, ac sepe post multas monitionis.

Qui primo modo reuertuntur, mitissimē sunt tra
ctandi, & si peccatum fuerit occultū, occulta est et
penitentia iniungenda: abiurare tamen debet erro
res, & ad alia se obligare, quae tradit eleganter cō
ciliū Biterrense, c. 5. his verbis: Talibus infra tem
pus gratiae sponte ac plenē confitentibus, & ad
ecclesiasticam se redire dicentibus vnitate, be
neficiū iuxta formam Ecclesiae absolutionis im
pendatis, facientes videlicet ipsos abiurare om
nem heresim extollentē se aduersus sanctam,
& Romanā Ecclesiam, & fidem orthodoxam, qui
buscunq; nominib. cenetur: & iurate q̄ fidem
catholicam, quam eadem sacrosancta Romana
tenet Ecclesia, & praedicat seruabunt pariter &
defendēt: & hereticos cuiuscunq; sectae cōuictos
pariter, & condēnatos, credētes, receptatores, de
fensores, & fautores eorū persequentur pro viri
bus, inuestigādo, accusando, & capiēdo, vel saltē
eos Inquisitorib. seu alijs fidelib. qui eos oppor
tunius capere velint, & valeant, bona fide mani
festādo. Et q̄ sup his q̄ inuēti sunt vel fuerint in
eodē crimine deliquisse, stabūt mādatis Inquisi
torū, & Ecclesiae, ac penitentiā, quae sibi fuerit quā
docūq; p̄ ipsos iniuncta, recipiēt, & implebūt, pro
ea recipiēda, & implēda bona sua oīa Inquisitio
nē, & Ecclesiae solēnter obligātes. haecenus ibi.

Qui non spō
te reuertuntur
acrius puniē
di.

Ceteris vero qui non sponte reuertuntur, acriores
sunt imponēda penitentia: nā mitius agitur cū spō
te confessis, quā cū conuictis, & quomodo coactis.
his quales penitentiae iniungi debeant, praescribi nō
potest: hoc n. arbitrio Inquisitorum relinquuntur, in
quo quem modum seruare oporteat, tradit cōciliū
Narbonense, c. 5. his verbis: Hoc quidem ita per
stringimus, non vt vos penitentias praetaxatas,
oēs vbiq; vel oēs oībus imponatis, sed vt eas scdm
discretionem, vobis traditam à Domino, pro cul
parum, & personarū, locorū, & tēporum, & alia
rū circumstatiarū, qualitate ita caute ac prouidē di
spensetis, vt siue plectendo, siue ignoscēdo vita
culpabilū corrigatur, vel saltē valeat apparere,
quis in tenebris ambulet, quis vere sit penitēs,

quis fiet euerfus; nec inde veris catholicis scd
dulum generetur, nec praetextu scandalis, seu alio
quantum in vobis fuerit, defendi possit heresis
seu nutrirī. haec ibi. Idē tradit Guido Fulcodius in
consultationibus ad Inquisitores. q. 15. c. 12. & 22.
in specie vero quid cuique reuertenti sit iniungendū,
docent praetaxati, dicemusque nos cum Eymérico
par. in prioribus modis processum fidei terminandi.

Illud hoc loco pro corollario adiungā, caueri in cō
cilio Narbonensi, c. 18. ne quē ab heresi reuertē
tur, cū grauitate fuerint culpabiles, ad religionē ad
mittantur: ait. n. ita: Ne autē tales religionis sim
plicitas corrūpatur, nullum de praefatis culpa
bilibus religionē quācūq; ingredi, nisi ex Domini
Papae vel eius legati indulgentia permittatis. Et si
qui sine ipsorū, & vestri licētia post inchoatā in
quisitionē, vel si et ante, nō tamen cōfessi, & ca
nonicē absoluti, ingressi fuerint, reuocetis. haec ibi.

Postremo id reconciliati animadvertat oportet,
vt postquam ab Inquisitoribus iudicialiter sunt ab
soluti, eadē crimina proprio parocho confiteantur.
Adrianus lib. 4. sent. de confessione. q. 4. Ioanes Ro
ias, & alij per eum citati, trac. de here. par. 2. asser.
36. quod est in Hispanijs cantū instructione quādam
Madriliāna an. MDLXI. c. 7. 1. ibi: vbi abfulto iudi
cialmente, et confessorie absoluerat sacramental
mente; hoc est, postquam penitens fuerit iudiciali
ter absolutus, eū sacerdos absoluet sacramentaliter.

Heretici autem relapsi, &c. De relapsis ple
nius differit Eymericus in fine huius partis. q. 71.
vbi dicam. ideo autem obiter auctor hoc loco de re
lapsis differuit, quoniam relapsi interdum sunt per
tinaces, interdū vero penitentes, de quibus proprie
in hac questione instituerat disputare.

Licet Archidiaconus & Ioannes Monachus
teneant ibi contrariū. Quaeſtio huius loci talis
est: An qui vnā solum heresim abiurauit, postea in
cidat in aliam diuersam, relapsus censetur. q. 10.
And. in c. accusatus, de here. lib. 6. verbo. simpli
ter. non esse relapsum contendit. Archid. vero, quē
sequitur Gemi. Francus, & alij in d. c. accusatus. s.
eum vero de here. li. 6. relapsum esse scribunt. eos se
quitur Zachinus tract. de here. c. 16. nu. 2. & Gō
dissaluus tract. de heret. q. 20. nu. 6. & alij.

Sane perspecta verborum proprietate verior est
Io. And. opinio: at considerata aequitate, & natura
heresim, qua inuicem sunt connexae. c. excommunic
mus, 1. & 2. de her. opinio Archidiaconi preualet.

Sed haec quaeſtio non est longius disceptanda: nam
hodie locum non habet, cum qui nunc reuertuntur, si
cet in vna heresi deliquerint, omnē heresim abiu
rent, & vere tradūt praetaxati, & dixi alibi plenius.
vide etiam Simancam de catho. insti. tit. 1. nu. 11.

QVÆSTIO XLI.

De blasphemis

S Y M M A R I V M.

- 1 Blasphemorū duplex genus, et q̄ merē blasphemus.
- 2 Blasphemi hereticales Inquisitorum iudicio su
biiciuntur.
- 3 Blasphemi hereticales quando sint curia secula
ri tradendi.
- 4 Et quando cogēdi ad abiurandū hereses prolatae.

Quando